

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με βάση τα παραδείγματα που ακολουθούν, να συμπληρώσετε τα κενά στη β' στήλη

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	
<p>Κύρος δὲ ἔχων οὐς εἶρηκα ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων (Ο Κύρος ἔχοντας αὐτούς που ἔχω αναφέρει, ξεκίνησε ἀπὸ τις Σάρδεις).</p> <p>Ἀπολέσειεν ἂν οὐς ἤκιστα βούλοιο (Θα ἔχανε αὐτούς που ἠθελε πολὺ λίγο).</p> <p>Ὅστις αὐτὸν φιλεῖ μετ' ἐμοῦ μαχέσθω (Ὅποιος ἀγαπᾷ τον εαυτό του, ἀσ μάχεται μαζί μου).</p> <p>Καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, αὐτοὶ μόνοι εἰσὶ (Και οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπ' ὅπου ἀναχωροῦν, εἶναι μόνο αὐτοί).</p> <p>Ὅπλα κτῶνται, οἷς ἀμύνονται τοὺς ἀδικοῦντας (Ἐχουν ὅπλα με τα οποία ἀποκρούουν ἐκείνους που ἀδικοῦν).</p> <p>Ἔλαβεν ὀπλίτας, οἱ πάντες ἀγαθοὶ ἦσαν (Πῆρε οπλίτες που ἦταν ὅλοι γενναῖοι).</p> <p>Βαδίζει ὅποι βούλεται (Βαδίζει πρὸς τα ἐκεῖ που θέλει).</p>	<p>Εισάγονται με:</p>
<p>Καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, αὐτοὶ μόνοι εἰσὶ (Και οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπ' ὅπου ἀναχωροῦν, εἶναι μόνο αὐτοί).</p> <p>Εἰς καλὸν Ἄνυτος ὅδε παρεκαθέζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς ζητήσεως (Για καλὸ αὐτὸς ἐδῶ ο Ἄνυτος παρακάθισε, στον οποίο ἀσ μεταδώσουμε την ἐρευνα).</p> <p>Ξένους ἔχω εἰς ἑξακισχιλίους, οἷς οὐδεμία πόλις δύναται' ἂν ῥαδίως μάχεσθαι (Ἐχω ἑξὶ χιλιάδες μισθοφόρους, τους οποίους καμία πόλη δε θα μποροῦσε εὐκόλα να ἀντιμετωπίσει).</p> <p>Ἡρχόμην τοῦ ἐπαίνου ἀπὸ τῶν προγόνων, ὃν νομίσαιμι κύριον τῷ παρόντι (Ἄρχισα τον ἐπαινο ἀπὸ τους προγόνους, τον οποίο θεώρησα ὡς τον πιο σημαντικὸ στην παρούσα περίπτωσι).</p>	<p>Εκφέρονται με:</p>
<p>Ὅστις αὐτὸν φιλεῖ μετ' ἐμοῦ μαχέσθω (Ὅποιος ἀγαπᾷ τον εαυτό του, ἀσ μάχεται μαζί μου).</p> <p>Οὗτός ἐστιν ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς (αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος που σκότωσε τους στρατηγούς).</p> <p>Φράσον ἄπερ ἔλεξας (Ἐξήγησε ἐκεῖνα που εἶπες).</p> <p>Ξενοφῶν ἔγραψε, ὃς στρατηγὸς ἦν (Ἐγραψε ο Ξενοφώντας, ο οποίος ἦταν στρατηγός).</p> <p>Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην, ὃ τι σοι δοκεῖ (Κλέαρχε, πες τη γνώμη σου, τι δηλ. σου φαίνεται καλό).</p> <p>Ἔλαβεν ὀπλίτας, οἱ πάντες ἀγαθοὶ ἦσαν (Πῆρε οπλίτες που ἦταν ὅλοι γενναῖοι).</p> <p>Ἴσασι οὐδὲν ὧν λέγουσι (Δεν καταλαβαίνουν τίποτα ἀπ' ὅσα λένε).</p> <p>Βαδίζει ὅποι βούλεται (Βαδίζει πρὸς τα ἐκεῖ που θέλει).</p>	<p>Χρησιμεύουν ὡς:</p>

Στα παραδείγματα που ακολουθούν, προσπαθήστε να δηλώσετε στη δεύτερη στήλη την επιρρηματική σημασία που εκφράζουν οι αναφορικές προτάσεις.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	
<p>Θαυμαστόν ποιεῖς ὄς(επειδή) οὐδὲν ἡμῖν δίδως (Παράξενο πράγμα κάνεις, γιατί τίποτα δε μας δίνεις).</p> <p>Καὶ τοὺς υἱεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἔξδν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰχήσει καταλιπών (Και τα παιδιά σου μου δίνεις την εντύπωση πως προδίδεις, γιατί, αν και μπορείς να τα αναθρέψεις και να τα μορφώσεις, βιάζεσαι να τα εγκαταλείψεις).</p> <p>Θαυμάζω τῶν κατηγορῶν, οἱ ἐπιμελοῦνται τῶν ἀλλοτρίων (απορώ με τους κατήγορους, γιατί αυτοί φροντίζουν για τα ξένα).</p>	<p>Αναφορικές-.....</p>
<p>Πρεσβείαν πέμπει ἥτις ταῦτα ἐρεῖ (Στέλνει πρεσβεία, για να πει αυτά).</p> <p>Ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἱ τοὺς πατέρας νόμους συγγράψουσιν (για να συντάξουν τους νόμους της πατρίδας).</p> <p>Δώσω ὑμῖν ἡγεμόνα, ὃς ὑμᾶς διὰ τῶν ὁρέων ἄξει (Θα σας δώσω οδηγό, για να σας οδηγήσει μέσα από τα βουνά).</p>	<p>Αναφορικές-.....</p>
<p>Οὐδεὶς οὕτω εὐήθης ἐστίν, ὅστις πόλεμον ἐρῶ (Κανένας δεν είναι τόσο ανόητος, ώστε να αγαπά τον πόλεμο).</p> <p>Ἐγὼ οὐ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ (Εγώ όχι μόνο τώρα αλλά και πάντα ήμουν τέτοιος, ώστε να μην πείθομαι σε τίποτε άλλο παρά μόνο στη λογική).</p> <p>Ἀλλά μοι δοκεῖ τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν, ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι τῶν πολεμίων κεράτων (Μου φαίνεται ότι πρέπει να κατέχουμε τόση έκταση, ώστε οι τελευταίοι λόχοι να εξέχουν από τα άκρα των εχθρῶν).</p>	<p>Αναφορικές-.....</p>
<p>Ἄ μὴ(αν δεν) ἐπιστάμεθα πράττειν, οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν (Αν δε γνωρίζαμε να ενεργήσουμε, δε θα το επιχειρούσαμε).</p> <p>Ὅστις νόμων διαφθορεὺς ἐστὶ, σφόδρα που δόξειεν ἂν νέων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι (Αν κάποιος είναι διαφθορέας των νόμων, θα δώσει πιο πολύ την εντύπωση ότι είναι διαφθορέας των νόμων).</p> <p>Ἄ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι (Αν δε γνωρίζω, δε νομίζω ότι τα γνωρίζω).</p> <p>Ἔτινι ἐντυγχάνοιεν, πάντας ἔκτεινον (Ὅποιον τυχόν [αν τυχόν] συναντούσαν, τους σκότωναν όλους).</p>	<p>Αναφορικές-.....</p>

Ὅπως γινώσκετε, οὕτω καὶ ποιεῖτε (Ὅπως γνωρίζετε, ἔτσι καὶ νὰ ἐνεργεῖτε).

Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, **ὡς νόμος ἐστὶν αὐτοῖς εἰς μάχην**, οὕτω ταχθῆναι (Διέταξε τοὺς Ἕλληνες νὰ παραταχθοῦν, ὡπὼς ἀκριβῶς συνηθίζουν στὴ μάχη).

Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονέας, **οἷους ἂν εὕξαιο περὶ σαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας** (Νὰ φέρεσαι ἀπέναντι στοὺς γονεῖς σου ἔτσι, ὅπῳ θὰ εὐχόσουν νὰ φέρονται σὲ σένα τὰ παιδιὰ σου).

Ἐπραξαν τοιαῦτα, **οἷα οἱ θεοὶ ἐβούλοντο** (Ἐκαναν τέτοια, ὅπῳ ἠθελαν οἱ θεοί).

Διέταξε ἰππικὸν **ὅσον ἐκάστη πόλις δυνατὴ ἦν παρέχειν** (Ζήτησε τόσο ἰππικό, ὅσο μποροῦσε κάθε πόλη νὰ προσφέρει).

Σίτω τοσοῦτω ἐχρήτο Σωκράτης, **ὅσον ἠδέως ἦσθιεν** (Ὁ Σωκράτης ἐπαιρνε τόση τροφή, ὅση ἐτρώγε ευχάριστα).

Αἴτιον δ' ἦν οὐχ ἡ ὀλιγανθρωπία τοσοῦτον, **ὅσον ἡ ἀχρηματία** (Αἴτιο ὁμῳς δὲν ἦταν τόσο ἡ ἔλλειψη ἀνθρώπων, ὅσο ἡ ἔλλειψη χρημάτων).

Αναφορικῆς-.....

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	
<p>Κῦρος δὲ ἔχων οὗς εἶρηκα ὤρματο ἀπὸ Σάρδεων (Ὁ Κύρος ἔχοντας αυτούς που ἔχω αναφέρει, ξεκίνησε ἀπὸ τις Σάρδεις).</p> <p>Ἀπολέσειεν ἂν οὗς ἤκιστα βούλοιτο (Θα ἔχανε αυτούς που ἠθελε πολὺ λίγο).</p> <p>Ὅστις αὐτὸν φιλεῖ μετ' ἐμοῦ μαχέσθω (Ὅποιος ἀγαπᾷ τον εαυτό του, ας μάχεται μαζί μου).</p> <p>Καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, αὐτοὶ μόνοι εἰσὶ (Και οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπ' ὅπου ἀναχωροῦν, εἶναι μόνο αὐτοί).</p> <p>Ὅπλα κτῶνται, οἷς ἀμύνονται τοὺς ἀδικοῦντας (Ἔχουν ὅπλα με τα οποία ἀποκρούουν ἐκείνους που ἀδικοῦν).</p> <p>Ἔλαβεν ὀπλίτας, οἱ πάντες ἀγαθοὶ ἦσαν (Πῆρε οπλίτες που ἦταν ὅλοι γενναῖοι).</p> <p>Βαδίζει ὅποι βούλεται (Βαδίζει πρὸς τα ἐκεῖ που θέλει).</p>	<p>Εἰσάγονται με:</p> <p>α. τις αναφορικές αντωνυμίες (ὄς, ὅστις, ὅσπερ, οἷος, ὁποῖος, ὅσος, ὁπόσος, ἡλίκος, ὀπηλίκος, ὀποδαπός)</p> <p>β. τα αναφορικά επιρρήματα (ἐνθα, ἐνθεν, ὅθεν, ὁπόθεν, οὗ, ὅπου, ὅποι, ὅπη, ὡς, ὅπως, ὅσω...)</p>
<p>Καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, αὐτοὶ μόνοι εἰσὶ (Και οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπ' ὅπου ἀναχωροῦν, εἶναι μόνο αὐτοί).</p> <p>Εἰς καλὸν Ἄνυτος ὅδε παρεκαθέζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς ζητήσεως (Για καλὸ αὐτὸς ἐδῶ ὁ Ἄνυτος παρακάθισε, στον οποίο ας μεταδώσουμε την ἐρευνα).</p> <p>Ξένους ἔχω εἰς ἑξακισχιλίους, οἷς οὐδεμία πόλις δύναται ἂν ῥαδίως μάχεσθαι (Ἔχω ἑξὶ χιλιάδες μισθοφόρους, τους οποίους καμία πόλη δε θα μπορούσε εὐκόλα να ἀντιμετωπίσει).</p> <p>Ἡρχόμην τοῦ ἐπαίνου ἀπὸ τῶν προγόνων, ὃν νομίσαιμι κύριον τῷ παρόντι (Ἄρχισα τον ἐπαινο ἀπὸ τους προγόνους, τον οποίο θεώρησα ὡς τον πιο σημαντικό στην παρούσα περίπτωσι).</p>	<p>Εκφέρονται με:</p> <p>-ὄλες τις ἐγκλίσεις</p> <p>-εὐκτική του πλαγίου λόγου, μετὰ ἀπὸ ἱστορικό χρόνο</p>
<p>Ὅστις αὐτὸν φιλεῖ μετ' ἐμοῦ μαχέσθω (Ὅποιος ἀγαπᾷ τον εαυτό του, ας μάχεται μαζί μου).</p> <p>Οὗτός ἐστιν ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς (αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος που σκότωσε τους στρατηγούς).</p> <p>Φράσον ἄπερ ἔλεξας (Ἐξήγησε ἐκεῖνα που εἶπες).</p> <p>Ξενοφῶν ἔγραψε, ὃς στρατηγὸς ἦν (Ἐγραψε ὁ Ξενοφώντας, ὁ οποίος ἦταν στρατηγός).</p> <p>Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην, ὃ τι σοι δοκεῖ (Κλέαρχε, πες τη γνώμη σου, τι δηλ. σου φαίνεται καλό).</p> <p>Ἔλαβεν ὀπλίτας, οἱ πάντες ἀγαθοὶ ἦσαν (Πῆρε οπλίτες που ἦταν ὅλοι γενναῖοι).</p> <p>ἴσασι οὐδὲν ὧν λέγουσι (Δεν καταλαβαίνουν τίποτα ἀπ' ὅσα λένε).</p> <p>Βαδίζει ὅποι βούλεται (Βαδίζει πρὸς τα ἐκεῖ που θέλει).</p>	<p>Χρησιμεύουν ὡς:</p> <p>υποκείμενο</p> <p>κατηγορούμενο</p> <p>αντικείμενο</p> <p>παράθεση</p> <p>επεξήγηση</p> <p>επιθετικός προσδιορισμός,</p> <p>γεν. διαιρετική (ετερόπτωτος προσδιορ.)</p> <p>επιρρηματικός προσδιορισμός</p>

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

<p>Θαυμαστὸν ποιεῖς ὄς(επειδή) οὐδὲν ἡμῖν δίδως (Παράξενο πράγμα κάνεις, γιατί τίποτα δε μας δίνεις). Καὶ τοὺς υἱεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἐξὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰγήσει καταλιπὼν (Και τα παιδιά σου μου δίνεις την εντύπωση πως προδίδεις, γιατί, αν και μπορείς να τα αναθρέψεις και να τα μορφώσεις, βιάζεσαι να τα εγκαταλείψεις). Θαυμάζω τῶν κατηγορῶν, οἱ ἐπιμελοῦνται τῶν ἀλλοτρίων (Απορώ με τους κατηγορούς, γιατί αυτοί φροντίζουν για τα ξένα).</p>	<p><u>Αναφορικές αιτιολογικές</u> Συνήθως προηγείται ρήμα ψυχικού πάθους(δηλώνει χαρά, λύπη, θυμό, ευχαρίστηση...).</p>
<p>Πρεσβείαν πέμπει ἥτις ταῦτα ἐρεῖ (Στέλνει πρεσβεία, για να πει αυτά). Ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἱ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσιν (για να συντάξουν τους νόμους της πατρίδας). Δώσω ὑμῖν ἡγεμόνα, ὄς ὑμᾶς διὰ τῶν ὁρέων ἄξει (Θα σας δώσω οδηγό, για να σας οδηγήσει μέσα από τα βουνά).</p>	<p><u>Αναφορικές τελικές</u> Βρίσκονται κοντά σε ρήματα κινήσεως ή σκόπιμης ενέργειας. Εκφέρονται με οριστική μέλλοντα.</p>
<p>Οὐδεὶς οὕτω εὐήθης ἐστίν, ὅστις πόλεμον ἐρᾷ (Κανένας δεν είναι τόσο ανόητος, ώστε να αγαπά τον πόλεμο). Ἐγὼ οὐ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ (Εγώ όχι μόνο τώρα αλλά και πάντα ήμουν τέτοιος, ώστε να μην πείθομαι σε τίποτε άλλο παρά μόνο στη λογική). Ἀλλὰ μοι δοκεῖ τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν, ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόγους γενέσθαι τῶν πολεμίων κερᾶτων (Μου φαίνεται ότι πρέπει να κατέχουμε τόση έκταση, ώστε οι τελευταίοι λόχοι να εξέχουν από τα ἄκρα των εχθρῶν).</p>	<p><u>Αναφορικές συμπερασματικές</u> Εισάγονται με τα ὄς, ὅστις (προηγείται συνήθως το οὕτω), οἷος(προηγείται το τοιοῦτος), ὅσος(προηγείται το τοσοῦτος).</p>
<p>Ἄ μῆ(αν δεν) ἐπιστάμεθα πράττειν, οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν (Αν δε γνωρίζαμε να ενεργήσουμε, δε θα το επιχειρούσαμε). Ἄ ὅστις νόμον διαφθορεὺς ἐστι, σφόδρα που δόξειεν ἂν νέων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι (Αν κάποιος είναι διαφθορέας των νόμων, θα δώσει πιο πολύ την εντύπωση ότι είναι διαφθορέας των νόμων). Ἄ μῆ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι (Αν δε γνωρίζω, δε νομίζω ότι τα γνωρίζω). Ἄ ῥτινι ἐντυγχάνοιεν, πάντας ἔκτεινον (Όποιον τυχόν [αν τυχόν] συναντούσαν, τους σκότωναν όλους).</p>	<p><u>Αναφορικές υποθετικές</u> Αποτελούν ουσιαστικά υποθετικούς λόγους (λανθάνων υποθετικός λόγος). Ισχύουν όσα έχουμε αναφέρει για τις υποθετικές προτάσεις.</p>

Ὅπως γινώσκετε, οὕτω καὶ ποιεῖτε (Ὅπως γνωρίζετε, ἔτσι καὶ νὰ ἐνεργεῖτε).
Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, **ὥς νόμος ἐστὶν αὐτοῖς εἰς μάχην**, οὕτω ταχθῆναι (Διέταξε τοὺς Ἕλληνες νὰ παραταχθούν, ὅπως ἀκριβῶς συνηθίζουν στὴ μάχη).
Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονέας, **οἷους ἂν εὐξάιο περὶ σαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας** (Νὰ φέρεσαι ἀπέναντι στους γονεῖς σου ἔτσι, ὅπως θὰ εὐχόσουν νὰ φέρονται σὲ σένα τὰ παιδιὰ σου).
Ἐπραξαν τοιαῦτα, **οἷα οἱ θεοὶ ἐβούλοντο** (Ἐκαναν τέτοια, ὅπως ἠθελαν οἱ θεοί).

Διέταξε ἰππικὸν **ὅσον ἐκάστη πόλις δυνατὴ ἦν παρέχειν** (Ζήτησε τόσο ἰππικό, ὅσο μπορούσε κάθε πόλη νὰ προσφέρει).
Σίτω τοσοῦτω ἐχρήτο Σωκράτης, **ὅσον ἠδέως ἦσθιεν** (Ὁ Σωκράτης ἐπαιρνε τόση τροφή, ὅση ἐτρώγε ευχάριστα).
Αἴτιον δ' ἦν οὐχ ἡ ὀλιγανθρωπία τοσοῦτον, **ὅσον ἡ ἀχρηματία** (Αἴτιο ὅμως δὲν ἦταν τόσο ἡ ἔλλειψη ἀνθρώπων, ὅσο ἡ ἔλλειψη χρημάτων).

Αναφορικές παραβολικές

Δηλώνουν:

Τρόπο

Εισάγονται με τὰ : **ὥς, ὅπως, ὅσπερ, καθάπερ, ἢ, ἥπερ**

Ποσό

Εισάγονται με τὰ: **ὅσῳ, ὅσον**

Σημείωση: αναφορικές αντωνυμίες μετὰ ἀπὸ τελεία ἢ ἄνω τελεία εἰσάγουν κύρια πρόταση, ἀν δὲν ὑπάρχει στὴν περίοδο ἄλλη κύρια. Τὰ ἀναφορικά μεταφράζονται ὡς δεικτικές ἀντωνυμίες (αὐτός, αὐτή, αὐτό).

Απόδοση βασικών αναφορικών αντωνυμιών και αναφορικών επιρρημάτων

Αναφορικές αντωνυμίες	
ὅς	ο οποίος, που
ὅστις	όποιος, ο οποίος
ὅσπερ	ο οποίος ακριβώς
ὅσος, ὅπόσος	όσος
οἷος	τέτοιος που
ὅποιος	όποιου είδους
ὁπότερος	όποιος από τους δύο
ἤλικος, ὀπηλικος	όσος, όσο μεγάλος
ὁδαπός	απ' ὅποιο τόπο
Αναφορικά επιρρήματα	
ὅσον / ὅσῳ	όσο
οὗ / ὅπου / ἔνθα / ἧ	όπου
οἷ	όπου, προς όπου
ὅποι / ὅπη	όπου, πως
ἔνθεν / ὅθεν / ὀπόθεν	απ' όπου
ὡς / ὅπως	όπως
οἷον / οἷα	όπως, ὀπως ακριβώς
ὡσπερ / ἧπερ / καθάπερ	ὀπως ακριβώς

Ελλειπτικές αναφορικές εκφράσεις

οἷόν τ' ἔστι + απαρέμφατο οἷός τ' εἰμι + απαρέμφατο	εἶναι δυνατόν να μπορώ να
ἔστιν ὅς ἢ ὅστις, ἔστιν οἷ οὐκ ἔστιν ὅς ἢ ὅστις οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεῖς ἔστιν ὅστις οὐ	κάποιος, κάποιοι κανείς καθένας, ὀλοι
ἔστιν ὅπου ἢ οὗ ἢ ἔνθα ἢ ὀπη ἢ ἧ οὐκ ἔστιν ὅπου ἢ οὗ ἢ ἔνθα ἢ ὀπη ἢ ἧ οὐκ ἔστιν ὅπου ἢ οὗ ἢ ἔνθα ἢ ὀπη ἢ ἧ οὐ	κάπου πουθενά παντού
ἔστιν ὀπως οὐκ ἔστιν ὀπως οὐκ ἔστιν ὀπως οὐ	κάπως, με κάποιο τρόπο με κανένα τρόπο με κάθε τρόπο
ἔστιν ὀτε οὐκ ἔστιν ὀτε οὐκ ἔστιν ὀτε οὐ	κάποτε ποτέ πάντοτε

Ασκήσεις

Αφού υπογραμμίσετε τις αναφορικές προτάσεις, συμπληρώστε με το κατάλληλο σύμβολο το είδος τους (**πρ**:προσδιοριστική, **αυ**:αναφορική υποθετική, **απ**:αναφορική παραβολική, **αα**:αναφορική αιτιολογική, **ατ**: αναφορική τελική, **ασ**: αναφορική συμπερασματική).

- Ὅπου βία πάρεστιν, οὐ σθένει νόμος .....
- Ἄγαθός ἐστιν ὅστις τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς τελεῖ .....
- Ὅ μέλλεις ποιεῖν μὴ λέγε .....
- Μωραίνει Κύριος ὃν βούλεται ἀπολέσαι .....
- Οἱ ἂν ποιήσωνται εἰρήνην, ἐπαίνου τεύξονται .....
- Ὅστις ἐθέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν .....
- Ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα .....
- Παῖδες δέ μοι οὐπω εἰσίν, οἱ με θεραπεύσουσιν .....
- Τοιοῦτος ἦν οὗτος, οἷος μὴ βούλεσθαι οὐδένα ἀδικεῖν .....
- Ἄ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμας .....
- Οἱ κύνες ὑλακτοῦσιν ὃν ἂν μὴ γινώσκουσιν .....
- Ὅπου ἂν ᾧ, πειράσομαι βοηθεῖν ὑμῖν .....
- Θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκός ἐστι φόβου ἐμπεσόντος γενέσθαι .....
- Οἱ βάρβαροι ἐκέλευον Ἀλέξανδρον ζητεῖν πτηνοὺς στρατιῶτας, οἱ ἐξαιρήσουσιν αὐτῷ τὸ ὄρος .....
- Ἡμεῖς οὐκ ἐπιορκοῦμεν, ὥσπερ οἱ πολέμιοι ἐπιορκοῦσιν .....
- Οἱ δὲ ἐποίησαν ὡς ἐκέλευσεν ὁ Λύσανδρος .....
- Θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς ἡμῖν οὐδὲν δίδως .....

Απαντήσεις

Ὅπου βία πάρεστιν, οὐ σθένει νόμος (πρ)

Ἄγαθός ἐστιν ὅστις τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς τελεῖ (πρ. Υποκ.)

Ὅ μέλλεις ποιεῖν μὴ λέγε (πρ. αντικ.)

Μωραίνει Κύριος ὃν βούλεται ἀπολέσαι (πρ. αντικ.)

Οἱ ἂν ποιήσωνται εἰρήνην, ἐπαίνου τεύξονται (αυ)

Ὅστις ἐθέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν (αυ)

Ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖραν (αυ)

Παῖδες δέ μοι οὐπω εἰσίν, οἳ με θεραπεύσουσιν (ασ)

Τοιοῦτος ἦν οὗτος, οἷος μὴ βούλεσθαι οὐδένα ἀδικεῖν (ασ)

Ἄ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμας (αυ)

Οἱ κύνες ὑλακτοῦσιν ὃν ἂν μὴ γινώσκουσιν (αυ)

Ὅπου ἂν ᾧ, πειράσομαι βοηθεῖν ὑμῖν (αυ)

Θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκός ἐστι φόβου ἐμπεσότος γενέσθαι (απ)

Οἱ βάρβαροι ἐκέλευον Ἀλέξανδρον ζητεῖν πτηνοὺς στρατιῶτας, οἱ ἐξαιρήσουσιν αὐτῷ τὸ ὄρος (ατ)

Ἡμεῖς οὐκ ἐπιιορκοῦμεν, ὥσπερ οἱ πολέμιοι ἐπιιορκοῦσιν (απ)

Οἱ δὲ ἐποίησαν ὡς ἐκέλευσεν ὁ Λύσανδρος (απ)

Θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς ἡμῖν οὐδὲν δίδως (αα)

Κείμενο για μετάφραση και εξάσκηση

Καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνος ὁ λόγος δικαίως ἂν με βλάψειεν, ὃν ἴσως ἂν τινες τολμήσειαν εἰπεῖν τῶν παντάπασι πρὸς με δυσκόλως διακειμένων, ὡς τούτοις μὲν οἷς εἶρηκα τοσοῦτον μόνον ἐχρώμην ὅσον ὀφθῆναι διαλεγόμενος, ἕτεροι δὲ τινὲς μοι πολλοὶ καὶ πολυπράγμονες μαθηταὶ γεγονάσιν, οὓς ἀποκρύπτομαι πρὸς ὑμᾶς. Ἔχω γὰρ λόγον ὃς ἐξελέγξει καὶ διαλύσει πάσας τὰς τοιάσδε βλασφημίας. Ἄξιῶ γὰρ, εἰ μὲν τινες τῶν ἐμοὶ συγγεγεννημένων ἄνδρες ἀγαθοὶ γεγονάσιν περὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς φίλους καὶ τὸν ἴδιον οἶκον, ἐκείνους ὑμᾶς ἐπαινεῖν, ἐμοὶ δὲ μηδεμίαν ὑπὲρ τούτων χάριν ἔχειν, εἰ δὲ πονηροὶ καὶ τοιοῦτοι τὰς φύσεις οἷοι φαίνειν καὶ γράφεσθαι καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν, παρ' ἐμοῦ δίκην λαμβάνειν.

Ἰσοκράτους *Περὶ Ἀντιδόσεως*, 98-99

Λεξιλόγιο

διάκειμαι δυσκόλως: ἔχω ἀσχημη διάθεση
χρῶμαί τινα: συνναναστρέφομαι, μεταχειρίζομαι κάποιον
φαίνω τινά: φανερώνω, προδίδω, συκοφαντώ

Ασκήσεις

1. Να αναγνωρίσετε τις αναφορικές προτάσεις που υπάρχουν στο κείμενο.
2. εἶρηκα: να σχηματίσετε το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής, υποτακτικής, ευκτικής και προστακτικής του αορίστου β'.
ἐχρώμην: να σχηματίσετε το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής, υποτακτικής, ευκτικής και προστακτικής του ενεστώτα.
3. τινες, τούτοις, πολυπράγμονες, τοιάσδε, οἷοι: να μεταφέρετε τους πιο πάνω τύπους στον αντίθετο αριθμό.

Μετάφραση και λύσεις των ασκήσεων

Και βέβαια ούτε εκείνος ο λόγος θα μπορούσε δικαιολογημένα να με βλάψει, τον οποίο ίσως θα τολμούσαν να πουν κάποιος από αυτούς που από κάθε άποψη έχουν άσχημες διαθέσεις απέναντί μου, ότι δηλ. αυτούς τους οποίους ανέφερα τόσο μόνο συναναστράφηκα, ώστε να φανώ ότι διαλέγομαι, κάποιος άλλος όμως πολλοί και πολυάσχολοι έχουν γίνει μαθητές μου, τους οποίους εγώ κρύβω από σας. Έχω λοιπόν λόγο ο οποίος θα ελέγξει και θα διαλύσει όλες τις τέτοιου είδους κατηγορίες. Γιατί έχω την αξίωση, αν κάποιος από τους μαθητές μου έχουν γίνει σωστοί άνδρες και για την πόλη και για τους φίλους τους και για την οικογένειά τους, εκείνους να τους επαινείτε, σε μένα όμως να μην οφείλετε καμία ευγνωμοσύνη γι' αυτούς, αν όμως έχουν γίνει κακοί και τέτοιου είδους χαρακτήρες ώστε να συκοφαντούν και να καταγγέλλουν και να επιθυμούν ξένα πράγματα, (έχω την αξίωση) να με τιμωρήσετε.

1.

οἷς εἴρηκα: δευτερεύουσα αναφορική, προσδιορίζει το τούτοις, εκφέρεται με οριστική. Στην πρόταση αυτή έχουμε το φαινόμενο της **αναφορικής ἔλξης** (οι αντωνυμίες ὅς, ἤ, ὅ αντί να τοποθετηθούν σε πτώση αιτιατική, τίθενται σε γενική και δοτική καθ' ἔλξη από την πτώση του ὄρου στον οποίο αναφέρονται: **τούτοις**, οἷς εἴρηκα > τούτοις, οἷς εἴρηκα).

ἔσον ὀφθῆναι διαλεγόμενος: αναφορική-συμπερασματική πρόταση, εκφέρεται με απαρέμφατο.

οὓς ἀποκρύπτομαι: δευτερεύουσα αναφορική ονομαστική πρόταση.

οἷοι φαίνεσθαι καὶ γράφεσθαι καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν: τρεις αναφορικές-συμπερασματικές προτάσεις, οι οποίες εκφέρονται με απαρέμφατο.

2.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
εἶπον	εἶπωσιν	εἶποιεν	εἰπόντων
χοῖται	χοῖται	χοῖτο	χοῖσθω

3.

τινες> τις

τούτοις> τούτω

πολυπράγμονες> πολυπράγμων

τοιιάσδε> τοιάνδε

οἷοι> οἷος